

Bij een diep demente vrouw voltrekt zich een wondertje

Hoe kun je met (diep) demente mensen nog contact maken? In veel gevallen is dat erg moeilijk. Toch lukt het clowns van miMakkus soms om even of iets langer vreugde en rust te brengen bij mensen met dementie. AS mocht een keer aanwezig zijn toen een van deze clowns op bezoek kwam in een kleinschalige woonvorm.

Door Thea van der Hoek

Hoe werkt een miMakker?

Een miMakker leert zichzelf leeg te maken voor hij contact maakt met een demente oudere. Hij is er op getraind impulsen te herkennen en hier op speelse en humorvolle wijze op te reageren. Het is geen vooraf ingestudeerde act die hij uitvoert, want een miMakker stelt zich vooraf geen doelen, maar laat zich leiden door de groep. Deze bijzondere benaderingswijze leer je op de opleiding van stichting miMakkus.

Trudy Schambergen, die hoofd is van de opleiding, zegt dat de cursus vooral wordt gevolgd door activiteitenbegeleiders en verzorgenden. In de jaren negentig vroeg de vriendin van clown Arno Huibers, die ergens hoofd van de activiteitenbegeleiding was, of Arno niet iets kon betekenen voor diep demente bejaarden. Uiteindelijk resulteerde dat in 2002 in de oprichting van Stichting miMakkus. Inmiddels zijn al 120 mensen opgeleid in Nederland, Duitsland en België. MiMakkus richt zich speciaal op mensen met wie moeilijk contact te maken is vanwege hun ziekte. Niet alleen demente ouderen, maar ook verstandelijk gehandicapten vormen de doelgroep. De opleiding is door de specifieke gerichtheid op ernstig dementerende bewoners en mensen met een ernstige verstandelijke beperking uniek in zijn soort. De opleiding duurt ongeveer tien maanden.

Voor meer informatie kun je terecht op www.mimakkus.nl.

► Wanneer een PG-bewoner verder voortschrijdt in zijn ziekte heeft de activiteitenbegeleider steeds meer moeite om contact met hem te maken. Eenvoudige handelingen kan hij niet meer uitvoeren. Conversatie begrijpt hij niet meer en zijn interesse voor de wereld om hem heen neemt af. Groepsactiviteiten gaan vaak te snel voor hem of ervaart hij als te druk. Hij is in zichzelf gekeerd en gaat liever zijn eigen gang. De mogelijkheden die de activiteitenbegeleider tot zijn beschikking heeft om het welzijn van zijn cliënt te bevorderen, schieten tekort. Het is dan wonderlijk om te zien dat een miMakkusclown zo'n diepdemente bewoner dan nog wel weet te bereiken.

Bop

Wij maken een ontmoeting van zo'n clown mee. Wanneer Bop* binnenstapt in de woonkamer van het kleinschalig woonproject waar zes dementerende ouderen begeleid wonen, trekt hij door zijn clowneske aanwezigheid vanzelf de aandacht. Het valt de dames meteen op dat hij er anders uitziet. Ze bekijken hem aandachtig en beginnen zelfs een beetje te giechelen. Bop is gekleed in een zwart glanzende pandjesjas afgezet met

MiMakker Bop weet de aandacht te trekken van diep demente mensen.

gele biezen. Op zijn hoofd draagt hij een zwarte hoed die nog het meeste lijkt op een omgevallen kachelpijp. Op die hoed wiebelt een zilveren bloem. Ook heeft Bop een neus die te groot is om echt te zijn. In zijn hand draagt hij een bruine koffer. Bop laat zich gewillig van top tot teen opnemen. Hij blijft rustig bij het groepje staan. Hij zegt niets. Een mevrouw voelt dat de situatie anders is dan anders. Ze begint Bop uit te schelden. Dan staat ze op en loopt mopperend weg. Bop laat het gewoon gebeuren. Dan vraagt een andere mevrouw wie hij is en wat hij komt doen. Er ontwikkelt zich een gesprek waarbij Bop zich laat leiden door wat de mevrouw zegt. Hij

geeft vaak antwoord door haar vraag te herhalen. Terloops klinkt er een muziekje dat uit zijn broekzak lijkt te komen. Die klanken missen hun uitwerking niet. De groep begint nieuwsgierig te worden naar deze rare snuiter die toch ook heel vriendelijk blijkt te zijn.

Koffer

Na een tijdje knielt Bop naast zijn koffer en tilt het deksel een klein beetje op, maar zonder dat de dames erin kunnen kijken. Als zijn hand in de koffer glijdt is de spanning haast voelbaar. Wat zit er in die koffer? De dames zijn een en al fascinatie. Bop tovert een geel knuffelbeest tevoorschijn. 'Is dat een eend?', wil een mevrouw

weten? Bop herhaalt de vraag. Alle dames in de groep krijgen de tijd om het dier te bekijken. Ze vragen zich met elkaar af wat voor diertje het eigenlijk is. Bop geeft daar geen antwoord op. Hij laat er een mevrouw die al geruime tijd in de laatste fase van alzheimer is kennis mee maken. Normaal maakt zij nauwelijks nog contact. Ze praat niet meer, vindt het niet fijn om aangeraakt te worden en wil niet meer eten. Af en toe doet zij haar ogen open. Maar nooit lang. Zowel de woon-zorgbegeleider als de activiteitenbegeleider vinden het erg moeilijk om deze mevrouw nog iets aan te bieden wat haar plezier doet. Maar miMakker Bop, die naast haar stoel met het gele

dier op de hurken gaat zitten, weet haar aandacht met de knuffel te trekken. Ze aait die knuffel zelfs als hij op haar schoot ligt. De clown blijft geduldig naast haar zitten en wacht tot ze klaar is met het strelen van het dier.

Nog een knuffel

Dan tilt hij opnieuw het deksel van zijn koffer een stukje op. De spanning keert terug. Een tweede knuffel komt tevoorschijn. Deze keer is het een diertje met een lange

gestreepte staart. Ook met dit beestje gaat de miMakker de kring rond. De weggelopen mevrouw is er inmiddels weer bij komen staan. Zij houdt nog enigszins een veilige afstand. Wel praat ze tegen de clown en wijst naar de knuffel. Ook de rest van de groep bekijkt hem uitgebreid. Bij de diep dement mevrouw voltrekt zich een klein wondertje. Ze kijkt met open ogen naar het dier en als Bop de staart heen en weer beweegt als de slinger van een klok, dan volgt ze die

beweging door met haar hoofd heen en weer te gaan. Seconden lang weet Bop haar aandacht vast te houden. Dan is de betovering verbroken en duwt ze het beestje weg. Haar ogen vallen weer dicht.

Ballonnen

Bop richt zijn aandacht weer op de rest van de groep. Hij tovert verschillende kleuren ballonnen uit zijn koffer. Een voor een blaast hij ze op en hij geeft iedere vrouw een ballon in een andere kleur. De

Een tweede knuffel komt tevoorschijn. Deze keer is het een diertje met een lange dikke staart.

Clown Bop toont respect voor deze mensen en en kennis van hun ziektebeeld.

dames lijken er blij mee en houden de ballonnen vrolijk vast, tot ze er moe van worden. Dan rijgt Bop de ballonnen tot een slinger die hij aan de lamp hangt. De groep vrouwen volgt elke beweging die de clown maakt. Op geen enkel moment is deze clown overdreven grappig. Alles wat hij doet, doet hij weloverwogen en langzaam, gericht op het vasthouden van de aandacht. Hij laat zich niet afleiden door gebeurtenissen buiten de groep en richt zich volledig op de

bewoners. De manier waarop hij contact maakt, verradt niets anders dan respect voor deze mensen en kennis van hun ziektebeeld. De interactie die hij uitvoert, lijkt nog het meest op een mengeling van valideren en spiegelen. Maar dan op clowneske wijze. Zijn aanwezigheid doorbreekt de sleur van alledag. Het ongewone in zijn voorkomen doet een appel op de lachspieren. De bewoners genieten. Als laatste tovert Bop voor iedere aanwezige een roos uit zijn koffer.

Omdat hij het zo hoffelijk doet, nemen de dames die met plezier in ontvangst. Bij het afscheid roept een mevrouw hem na dat hij gauw weer eens langs mag komen. Dat ze het heel leuk gevonden heeft. Als hij weg is blijft de sfeer nog lang ontspannen. ◀

** De figuur Bop is een alter ego van Jan de Bree. Doordat hij privé te maken kreeg met dementie probeerde hij een vorm te vinden om toch met deze mensen contact te krijgen*